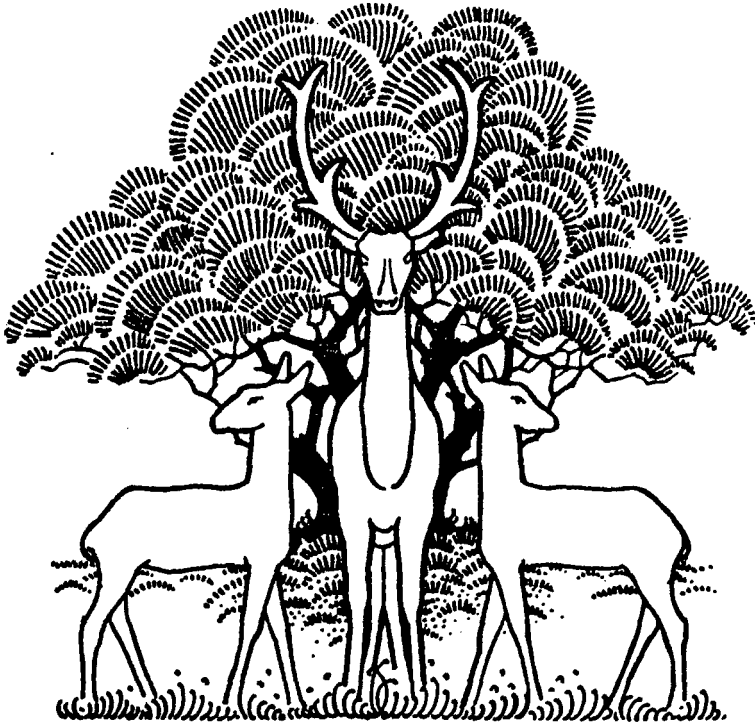

„de Schouw“

Vereniging van
Vrienden
van de
HOGE VELUWE

Vereniging van "VRIENDEN VAN DE HOGE VELUWE"

U i t d e S t a t u t e n :

Art. 2. De vereniging beoogt het aankweken van een hechte band onder hen, die belang stellen in de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe", gevestigd te 's-Gravenhage, alsmede het bijstaan van het bestuur van die Stichting in het verwezenlijken van de doeleinden, die het krachtens de grondregelen van die Stichting heeft na te streven.

Art. 3. 1. De vereniging tracht haar doel te bereiken door in nauwe samenwerking met het dagelijks bestuur van de Stichting "Het Nationale Park de Hoge Veluwe":

a. in brede kring belangstelling te wekken voor "Het Nationale Park de Hoge Veluwe" door het stimuleren van het bezoek aan dit park;

b. het organiseren van één of meer "Hoge-Veluwe-dagen" per jaar;

c. het vormen van werkgroepen uit en in bijzondere gevallen mede buiten haar leden, ter bestudering van bepaalde onderdelen, mogelijkheden en belangen van "Het Nationale Park de Hoge Veluwe";

d. het dienen van advies en/of het doen van voorstellen aan het dagelijks bestuur voornoemd;

B e s t u u r :

Jhr. W.H. de Beaufort, Maarn, Ere-Voorzitter.

D.A. Kramer, Rotterdam, Voorzitter.

C.W. van Calcar, Secretaris, Berg en Dalweg 5, Beekbergen, tel. 05766 - 500.

G.K.C. van Tienhoven, Penningmeester, P.C. Hooftstraat 56^{III}, Amsterdam, Giro 9 5 1 9 9 3.

Mevr. Ita Kreunen Mees, 2e Secr., "Windewaai", Hoenderlo, tel. 05768 - 262.

Ch.G. Matser, burgemeester van Arnhem

Dr. P.J. Platteel, burgemeester van Ede

Mr. A.L. des Tombe, burgemeester van Apeldoorn

Prof. Dr. H. Engel, Amsterdam

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans, Putten

Mr. F. Oorthuys, Hoofd Onderafd. Natuurbescherming Dep. O.K.W., Den Haag

Drs. R.W. Oxenaar, Directeur Rijksmuseum Kröller-Müller, Otterlo

Ir. J.H. van Tuil, Directeur Nat. Park de Hoge Veluwe, Hoenderlo

} Leden

} Adv. Leden

R e d a c t i e "DE SCHOUW":

adres:

Mevr. J.J. Hacke-Oudemans

"Windewaai", Hoenderlo, telefoon 05768 - 262

Mevr. Ita Kreunen Mees

De minimum-contributie bedraagt f 7,50 voor gewone leden; voor huisgenoten van leden f 2,50. Voor jeugdleden f 1,--. Organisaties en verenigingen kunnen, als zodanig, lid worden voor tenminste f 10,-- per jaar. "De Schouw" wordt u gratis toegezonden.

JAARVERSLAG OVER HET VERENIGINGSJAAR 1964

STATUS EN BESTUUR. In de samenstelling van het Bestuur kwam in het afgelopen jaar geen wijziging.

LEDEN. Het ledental, dat op 1 januari 1964 809 bedroeg, steeg in 1964 tot 877 op 31 december, verdeeld als volgt: 580 leden, 291 huisgenoot-leden en 6 jeugdleden. Een vooruitgang dus van 68 leden.

VERGADERINGEN. Het Bestuur vergaderde tweemaal, terwijl daarnaast veelvuldige besprekingen in kleiner verband plaatsvonden.

De Jaarvergadering, gehouden op 16 april in Restaurant "Rijzenburg", werd door 44 leden bijgewoond. Na de gezamenlijke koffiemaaltijd vergastte de heer Van Tienhoven ons op prachtige kleurendia's van opnamen in Nederland, Ierland en Spanje.

HOGE VELUWE-DAGEN. Mevrouw Hacke-Oudemans en Dr. P. Stoutjesdijk waren tijdens de 32e Hoge Veluwe-dag op zaterdag 20 juni zo vriendelijk ons één en ander te vertellen over geschiedenis en toekomst van de heide. Laatstgenoemde toonde tijdens de excursie voorbeelden van de door hem besproken regeneratie. Circa 80 leden gaven van belangstelling blijk.

De 33e Hoge Veluwe-dag, gewijd aan de landschapsarchitectuur, werd gehouden in de aula van het Museum, daartoe welwillend afgestaan door de Directeur. Ruim 100 leden luisterden naar de inleider, Professor Byhouwer, en maakten later in 4 groepen een wandeling door het park.

De inleiders zij hier hartelijk dank gebracht voor de aangename uren de leden bereid. In deze dank betrekken wij ook van harte gaarne Directie en medewerkers van het Park, die ons ook dit jaar weer in alle opzichten behulpzaam zijn geweest.

NATUURPADEN. Dank zij een initiatief van ons lid, de heer Klein, konden in voor- en najaar een tweetal natuurpaden worden aangelegd.

Het eerste natuurpad, dat van 18 april tot en met 10 mei werd onderhouden in het Zuidelijk cultuurgedeelte, is door naar schatting 1500 bezoekers bewandeld.

Het tweede, van 3 oktober tot 1 november nabij de Franse Berg, werd een nóg groter succes. Naar schatting 4000 wandelaars hebben hier genoten van hetgeen hen door de heer Klein werd geboden. Jammer is het, dat baldadigheid, zich uitende door het verwisselen van bordjes, veel extra werk ver-eiste.

EXCURSIES. Ook hier dient weer met ere en dankbaarheid de naam van de heer Klein genoemd. Hij leidde een 4-tal excursies, één op Hemelvaartsdag met 65 deelnemers, een zomer-excursie met 25 en twee najaars-excursies met 250 en 350 deelnemers. Een overweldigend succes derhalve.

Tijdens de Najaars-Hoge-Veluwe-dag bracht de voorzitter de heer Klein dan ook de hartelijke dank van de Vereniging over.

DE AANSCHOUW. Gedurende het verslagjaar werden geen merkbare vorderingen gemaakt. Ten tijde van het samenstellen van het verslag echter is door het Stichtingsbestuur een commissie gevormd onder voorzitterschap van de heer Kramer. Deze commissie zal in samenwerking met de door genoemd bestuur aangewezen architect de bouw van een klein museum voorbereiden.

WERKGROEP FOTOGRAFIE. Deze kwam in het verslagjaar tot stand onder leiding van de heer Van Tienhoven. Hopelijk zal deze hernieuwde poging succes hebben.

De belangstelling voor ons Nationale Park is nog steeds stijgende en het laat zich aanzien, dat de stroom van bezoekers zal aanhouden.

Deze toenemende stroom in goede banen te helpen leiden, is de moeilijke, maar, naar wij hopen, dank-

bare taak van de Vereniging.

Aldus uitgebracht in de ledenvergadering van 13 maart 1965.

De Secretaris.

V E R S L A G

van de ALGEMENE LEDENVERGADERING op
zaterdag 13 maart 1965 - Restaurant
Rijzenburg te Schaarsbergen

De voorzitter, de heer D.A. Kramer, heette de vele aanwezigen (+ 120) welkom.

Het verheugde het bestuur dat de opkomst zo groot was, mede dank zij de aangekondigde Valkerij-dag.

De voorzitter wees met nadruk op het feit, dat dank zij de zeer gewaardeerde activiteiten der Vereniging, zoals de natuurpaden en excursies, en de gestegen kosten voor de uitgave van de Schouw, de toestand der financiën der Vereniging zorgen baart. Het is daarom noodzakelijk een contributieverhoging voor te stellen en wel te brengen van f 5,-- op f 7,50, voor huisgenoten van leden f 2,50; voor jeugdleden blijft het lidmaatschap op f 1,-- gesteld. Dit voorstel werd met algemene stemmen aangenomen.

De voorzitter deed een beroep op de leden om ook voor dit jaar een suppletie van f 2,50 op betaalde contributie per giro aan de penningmeester over te maken. Hun, die nog niet voor dit jaar hun lidmaatschap hebben voldaan, en "dat zijn er helaas nog velen" zegt onze penningmeester, wordt hetzelfde verzocht.

Bij de bestuursverkiezing werd het aftredend lid Prof. Engel met algemene stemmen herkozen.

Door de grote deelname aan de excursies en rondleidingen Natuurpaden, is assistentie voor de heer Klein dringend gewenst. Gevraagd werd voor vier weekeinden zich op te geven bij de secretaris, de heer Van Calcar.

Voorts kon de voorzitter nog de verheugende mededeling doen, dat er besprekingen gaande zijn over de inrichting van enige vitrines in de Koperen Kop, waarin een met de seizoenen wisselende tentoonstelling zal worden gehouden, aangevuld met foto-borden en tekeningen met verklarende teksten, die gezien moeten worden als het begin van het zo zeer verlangde weg-wijs museum de Aanschouw.

Daarna kon de voorzitter het woord geven aan de heer Slijper als inleiding tot de Valkerij-dag.

NOOT REDAKTIE :

Het verheugt ons te kunnen mededelen, dat het Dagelijks Bestuur van de Stichting Het Nationaal Park de Hoge Veluwe zich bereid heeft verklaard een belangrijke bijdrage op zich te nemen voor de uitvoering van bovengenoemde plannen.

Aan de voorbereiding van het definitieve weg-wijs museum wordt door de commissie, aangesteld door het Bestuur der Stichting Nationaal Park, gestadig voortgewerkt.

D E V A L K E R I J

Op 13 maart 1965 werd na de algemene ledenvergadering de belofte ingelost om nog eens een valkerijdag te houden. Het was de derde keer in het bestaan der vereniging. Dat de leden van de Broederschap der Valkeniers hiertoe wederom bereid waren stemt tot grote dankbaarheid.

De grote opkomst was wel een bewijs voor de belangstelling.

Alvorens tot het verslag van lezing en demonstratie over te gaan is het wellicht goed een kort overzicht te geven van het Vluchtbedrijf dat in vorige nummers van de Schouw uitvoerig is beschreven (nl. in 1954 - 2, 1955 - 1, 1958 - 4, 1963 - 4).

GESCHIEDENIS

De jacht is zo oud als de mens. De noodzaak om zich met natuurprodukten in leven te houden ontwikkelde zich tot een bedrijf met behulp van jacht-

werktuigen en afgerichte dieren: o.a. jacht-lui-paarden, olifanten, kamelen, paarden, honden, jachtvogels. De valkerij kon zich alleen ontplooiën in cultureel ontwikkelde landen, waar uitgestrekte vlakten voorkwamen, zoals in Azië, dat als de bakermat wordt beschouwd.

Na de Kruistochten kwam de Valkerij ook in West-Europa tot ontwikkeling.

In Nederland beleefde het vluchtbedrijf een bloei-periode tijdens de regering van Karel de Grote, in de middeleeuwen (in Gelderland), in het tijdperk der Oranjevorsten (17e en 18e eeuw) en onder de regering van Lodewijk Napoleon. In 1810 bestond de équipage van deze vorst op Het Loo uit drie valkeniers, twee cagiedragers (cagie is het rek waarop de vogels, gehuifd, vervoerd worden door een man, die de cagie met draagriemen in evenwicht houdt) en veertien jachtvogels.

In 1838 werd de Loo-Hawking Club opgericht. Koning Willem III, Koningin Sophie en Prins Alexander namen herhaaldelijk deel aan vluchten op de reiger. In 1855 werd de valkenjacht opgeheven. Het verbond der tegenwoordige valkeniers "Adriaan Mol-len", genoemd naar de laatste beroemde valkenier uit Valkenswaard, is in de dertiger jaren van deze eeuw opgericht.

V A N G S T

Om roofvogels te bemachtigen moet men bijna volwassen dieren uit het nest nemen (uithorsten) of de vogels op de trek vangen.

Aangezien valken speciaal geliefd zijn om voor de jacht in open terreinen te gebruiken en deze vogels in eenzame noordelijke streken nestelen (Scandinavische landen) werden er vroeger bekwame, volhardende mannen uitgezonden om nesten te zoeken en het goede moment af te wachten. Dit waren zeer kostbare expedities. Het vangen op de trek heeft gebloeid in Valkenswaard en Waalre. De grote open en eenzame heideterreinen waren geschikt. De valkenier maakte gebruik van een klapkster om de aandacht van overvliegende valken te trekken.

Klapcksters zijn nl. zeer levendig in hun angst, bespeuren van verre het gevaar. Voorts werd een duif als prooi voor de valk gereed gehouden. Eenmaal gevangen, dan werd aanstonds met de africhting begonnen. Haviken, die in beboste streken hun broed- en jachtgebied hebben, waren gemakkelijker te verkrijgen. Zij broedden tot voor kort nog in het oosten van ons land. Thans gaat hun aantal achteruit. Getracht wordt deze roofvogels als broedvogels voor ons land te behouden, door het uitzetten van paren, van elders aangevoerd (operatie havik).

AFRICHTING

Deze bestaat eigenlijk uit de kunst om het gevangen dier aan het eten te krijgen (kroppen) van vers vlees, dat hij niet zelf heeft geslagen. Om de vogel rustig te doen zijn, wordt hem een kapje (huif) opgezet en men houdt hem op de gehandschoende vuist om hem aan de menselijke aanwezigheid te laten wennen. Als de honger hem dwingt voer aan te nemen, nl. te grijpen, met de klauwen vast te houden en er kleine stukjes af te rijten, dan is het eerste contact gelegd.

Hij wordt voorzien van een tuigje aan de poten om wegvliegen te voorkomen en hij krijgt een plaats op een hoog of rek, nooit in een kooi. Dan kan het oefenen buiten beginnen om hem na vrijlating terug te doen komen op de loer, de nagemaakte prooi, om hem te doen kroppen. De schuwe vogel zo ver te krijgen vergt volkomen overgave en geduld van de valkenier, afdwingen is uitgesloten.

VOEDSEL

Valken slaan in de natuur bij voorkeur duiven; haviken geven voorkeur aan konijnen, patrijzen, die dikwijls opgestoten worden door een jachthond, wat een dubbele africhting van de valkenier vereist. Was nu in het begin het doel met behulp van de jachtvogel buit te bemachtigen, die men hem op het juiste ogenblik afnam en ruilde voor meegenomen voedsel, later ontwikkelde het vluchtbedrijf zich

tot een edele sport.

Er werd vooral op reigers gevlogen, die men weer vrij liet na gemerkt te zijn.

Spectaculair was het vliegen op de milaan, de wouw, zelf een roofvogel, die gedeeltelijk aas eet, maar ook jaagt. Voor deze in vroeger eeuwen hoog aangeslagen jacht moest men grote valken, liefst twee tezamen, gebruiken (geervalken).

Gevangen vogels voedt men tegenwoordig met kippenkoppen uit de poeliersbedrijven, afval met veel botjes om de snavels te scherpen. Per dag moet men op 75-100 gram rauw vlees per vogel rekenen.

TRADITIE IN HET VLUCHTBEDRIJF

De activiteit in de valkerij, waarbij het, in cultureel ontwikkelde landen, niet gaat om het levensbehoud van jager en vogel, maar om de spanning, om het genot de verrichtingen in het lucht-ruim van de gevleugelde kameraad gade te slaan, heeft de mens door de eeuwen heen geboid. Alles wat noodzakelijk is in het leven wordt onderworpen aan vereenvoudiging, alles wat niet noodzakelijk is neigt naar luxe, omdat de nooddrift overbodig is geworden.

Het spel-element, altijd aanwezig in elke jachtvorm, kan zich ontplooiën, zich inniger verbinden met de schoonheid in uiterlijke vormen. Opgestelde regels worden traditie. Inbreuk hierop zou het spel bederven, de schoonheid afbreuk doen.

Beschrijvingen van het vluchtbedrijf zijn schaars, talrijker zijn de afbeeldingen op zegels, prenten, schilderijen, wandtapijten. Beschouwt men deze met aandacht dan leert men het bedrijf verstaan, de boeiende traditie bewonderen. Op een reeks schilderijen van Tischbein (de oude) in het slot bij Fulda komt een scène voor, waarop een reiger door een valk is geslagen. De onbeschadigde reiger wordt door de hofvalkenier onder de arm gehouden en de valkeniersmeester biedt de prinses van Hessen-Kassel eerbiedig in zijn hoed de ring met datum en naam van de valk aan, om deze om de poot van de reiger te bevestigen. In de hoed bevindt zich de

Onze "Vrienden" zullen zeker in onze vreugde delen om te horen, dat tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau benoemd is de heer Ir. J.H. van Tuil, directeur van het Nationale Park en bestuurslid van onze Vereniging.

huif van de valk, die de reiger sloeg. Het ceremonieel vindt plaats in de kring der hoogste deelnemers (uit 't alleraardigste boekje "Fürstlicher Jagen", Insel-Bücherei no. 673).

In het internationaal jachtmuseum te Gien aan de Loire kan men de mooiste attributen, alle handwerk, van het vluchtbedrijf bewonderen; het oudste Gelderse zegel is een ridder te paard met de valk op de hand.

VERSIAG VAN DE LEZING VAN DE HEER SLIJPER

Na de huishoudelijke vergadering heeft de heer Slijper in een boeiende voordracht de Vrienden op de hoogte gesteld van de gevaren, die het vluchtbedrijf en de roofvogelstand in het algemeen bedreigen.

Waarom is de betiteling roofvogels eigenlijk onuitroeibaar? In het woord zit een diskwalificatie van de levenswijze van de prachtige vogels, die niet anders doen dan vele kleinere vogels, nl. levende prooi bemachtigen. Lijsters, mezen en talrijke zangvogels doen precies zo, al bestaat de prooi dan veelal uit insecten, die in het algemeen geen goed hart wordt toegedragen. Er is al eens voorgesteld om van stoot- of grijpvogels te spreken, maar deze betiteling sloeg niet aan. Onrustbarend is de teruggang van roofvogels en wel om drie redenen:

1. voortschrijdende ontginning, uitbreiding van steden en dorpen, onrust door meerdere recreatie;
2. afschot in landen waar roofvogels niet beschermd zijn;
3. het toenemende gebruik van chemische bestrij-

dingsmiddelen in land- en tuinbouw.

Het ruimtegebrek in ons land is een ieder bekend. Jaarlijks worden natuurgebieden opgecefferd voor stadsuitbreiding, wegen, ontginningen. De bevolkingstoename oefent een druk uit op de resterende natuurgebieden voor recreatie.

Deze onrust is niet bevorderlijk voor de biotoop van de roofvogels.

De heer Slijper wees erop dat deze levensruimte bepaald wordt door de hoeveelheid prooidieren, die in een bepaald gebied aanwezig zijn. Zijn er b.v. veel muizen, kraaien of konijnen in een streek, dan neemt het aantal roofvogels toe, om prompt te verminderen als de prooidieren verminderen, m.a.w. ze eten de top eraf en zij doen daarbij nuttig werk om het evenwicht in de natuur te handhaven.

Het tweede punt is het afschot en vangen van roofvogels in landen waar zij niet of onvoldoende beschermd zijn, o.a. België en Frankrijk. In België zijn het vooral de duivenhouders (ruim 150.000), die sommige roofvogels drastisch vervolgen.

De duivensport wordt ook in ons land sterk beoefend, maar België spant de kroon. Door het geven van premies op gedode vogels is niet alleen het afschot schuld aan de ravage, maar ook de afschuwelijke klemmen zijn veel gebruikte vangmiddelen. In Frankrijk worden ontelbare vogels op de trek geschoten.

Het derde punt, dat de heer Slijper besprak was de toeneming van chemische bestrijdingsmiddelen. Deze zijn nl. zo verraderlijk, omdat de insecten die men bestrijdt het voedsel vormen voor vele zangvogels, die op hun beurt weer door de roofvogels worden genuttigd. En nu is het funeste van deze middelen (speciaal D.D.T.-stoffen) dat ze als het ware in het lichaam worden opgeslagen, zodat de laatste van de voedselketen het meeste vergif binnenkrijgt. De gevolgen zijn niet alleen in vele gevallen dodelijk, maar zij hebben ook steriliteit tot gevolg. Prof. Voous geeft cijfers van een vergiftigingsgeval in ons land enige jaren geleden, waarbij het aantal slachtoffers op 200.000 werd geschat. Er

werden o.a. gevonden 27.000 vogels, waaronder 100 buizerds, 30 sperwers, 27 uilen. Dit zijn toch ontstellende aantallen. Het bekende boek van Rachel Carson "Silent Spring" gaf de stoot tot een internationaal symposium "op leven en dood" in 1964 te Amsterdam, om gedachten uit te wisselen over de gevaren van de chemische middelen en de zo mogelijke beperking daarvan.

Steun aan het Natuur Noodfonds Nederland maakt het mogelijk om o.a. haviken uit te zetten, om te proberen ze als standvogels te behouden.

Na de lezing, die een warm applaus ontlokte, was er gelegenheid de literatuur en attributen die de Valkeniers hadden tentoongesteld te bezichtigen. De mooie afbeeldingen van roofvogels van de heer Slijper, tezamen op één plaat, uitgegeven door de Fa. Thieme, is het aanschaffen bijzonder waard. Voor de koffietafel was er gelegenheid de jachtvogels, die op hun rekken en blokken rustig zaten te wachten, te bewonderen en te fotograferen. Van de demonstratie in de middag zond de heer H.C. Klein het volgende verslag.

J.J.H.-O.

VERSLAG VAN DE DEMONSTRATIE

Na de gezellige lunch in het restaurant Rijzenburg formeert zich voor de ingang van het Nationale Park de jachtstoet die met matige snelheid naar het gekozen doel rijdt. Het is mij, als een van de laatsten van deze schaar, vergund om vanaf de Kompagnieberg het lint van auto's door het veld te zien rijden.

Even treft mij het grote verschil van toen, denkende aan de op oude schilderijen en prenten afgebeelde jachtstoeten en het heden waar de camera en de kleurenfilm de taak van tekenstift en penseel veelal hebben vervangen.

De naar het voorjaar rijzende zon koestert de tal-

loze mossen, die hun goudgeel glanzende sporenkapsels in een snel tempo ontwikkelen. Iets van de nachtelijke koude is in greppels en kuilen in de vorm van glasheldere gespannen ijsruitjes blijven hangen. De lucht is warmig en de bomen tekenen hun vormen op realistische wijze. Verweg klinkt de roller van een wulp en groepjes Kieviten wieken traag over de Plijmen en Follen in oostelijke richting. Een vermete kan een buitende juichvlucht niet nalaten.

De deelnemers groeperen zich op het Beelense Zand om de valkeniers, die hun vogels voorstellen. Eerst de havik. Formidabel, die zijn naam ontleent aan buitengewone verrichtingen. De grootte van de havikspoori varieert van die van een veldmuis en eekhoorn tot die van een haas en kraai. Formidabel presteerde het om reeds driemaal een ekster te slaan.

Don Carlos, de slechtvalk, blijkt ook al welbedreven in de jacht. Don slaagde erin om maar liefst twee roeken uit één vlucht te slaan.

Terwijl de heer Strijland alles voor de jacht in gereedheid brengt, geeft de heer Slijper voor de aanwezigen, die zich later bij het gezelschap aansloten, nog een korte uiteenzetting over de valkerij. De heer Slijper wijst in het bijzonder op de verschillen in de lichaamsbouw van de havik en de slechtvalk. Deze bouw is in feite bepalend voor de jachtmethoden die de vogels toepassen. De havik is toegerust met een groot vleugeloppervlak en een lange brede staart. De havik wacht op zijn prooi die bij verschijnen in een bliksemnelle vlucht wordt gegrepen. In een luttel tal seconden van overrompeling is de strijd beslecht. Dit maakt de jacht met de havik minder spectaculair dan die met de slechtvalk. Deze vogel paart aan een klein vleugeloppervlak met korte spitse vleugels een enorme topsnelheid en een grote wendbaarheid, die nodig zijn om de prooi openlijk te kunnen kiezen en na te jagen om deze tenslotte in een ridderlijke krachtmeting te slaan. Ook de biotoop spreekt mee. De slechtvalk is de jager van de wijde open vlakten

en hij werd daarom eeuwen geleden in de steppen reeds als jachtvogel gebruikt. De havik is een echte bosvogel en hij genoot in onze streken vaak als jachtvogel de voorkeur.

Voor de lezer die van puzzelen houdt is het stellig interessant eens iets na te slaan omtrent de jachtmethoden van de leeuw en de jachtluipaard en de verkregen gegevens te vergelijken met de gewoonten van de beide jachtvogels.

De heren Strijland en Slijper laten nu een aantal zeer geslaagde demonstraties met de havik zien. Zij gaan vervolgens met de slechtvalk verder het Deelense Zand in, waar kraaien zijn gesignaleerd. Don Carlos doorklieft, eenmaal van de vuist, zijn domein op waarlijk meesterlijke wijze, doch verdwijnt dan enige tijd uit het gezichtsveld. Kaalwild en een kudde mouflons geven echter acte de présence tot de jacht in de nabijheid van de aanwezigen kan worden voortgezet. Het is een genieting om de pijlsnelle vlucht en de sublieme wijze van prooi bemachtigen, in dit geval de omhoog geslingerde loer, vele malen te kunnen bewonderen terwijl de jachthond het bodemwerk verricht.

Het zij vermeld, dat er een essentieel verschil bestaat in de wijze van het doden van de prooi. De slechtvalk pulkt even aan de nekveren van de geslagen prooi en pakt de nekwervel, waarop de dood onmiddellijk intreedt. De havik richt zijn greep op kop en schoft en knijpt in feite totdat het leven er uit is. Dit lijkt minder fraai, wellicht wreed, door de mens beredeneerd althans. Toch moeten wij niet vergeten dat de natuur mild en genadig is bij het sterven van haar schepselen en het schijnt zo te zijn dat een geslagen prooidier in een verdoovingstoestand geraakt, waarin geen pijn wordt gevoeld.

Vol lof over deze Hoge Veluwe-dag en de verrichtingen van de valkeniers en hun dieren keren de deelnemers in de namiddag huiswaarts.

H.C. Klein.

++

Denkt U om

de 34ste HOGE VELUWE-DAG

op ZATERDAG 12 JUNI a.s.!

IETS OVER DE HEDENDAAGSE UITOEFENING
VAN HET VLUCHTBEDRIJF

Misschien heeft het bijwonen van de verrichtingen van de valkeniers op de Hoge Veluwe-dag bij enkele toeschouwers de wens wakker geroepen: "dat zou ik ook willen doen".

Het lijkt mij nuttig, dat ik voor die geestdriftigen een kleine opsomming geef van de bezwaren en moeilijkheden, die tegenwoordig het pad van de valkenier kruisen.

Op het eerste gezicht doet het al vreemd aan, dat een zoveel tijd en geduld vergende jachtwijze tot op de dag van vandaag zijn enthousiaste aanhangers heeft. Maar het schijnt, dat in ons land de valkerij nooit helemaal dood is geweest. Zo waren er een goede 25 jaar geleden welgeteld 3 mensen die zich, geheel onafhankelijk van elkaar, met haviken bezig hielden. Doordat één van hen in "De Wandelaar" een reeks artikelen publiceerde, kwamen zij bij elkaar en nog later was het de verdienste van een Rotterdamse arts, voorzitter van de plaatselijke jagersvereniging, dat de valkeniers in ons land zich verenigden in een verbond en daardoor het handwerk tot grotere bloei wisten te brengen.

Want om de valkerij in ons overbevolkte en overgecultiveerde landje nog te beoefenen, hebben wij de steun en medewerking van velen nodig. Er komt immers zó veel bij kijken, dat een enkeling in de tegenwoordige tijd nooit over de kunde, de tijd en de middelen kan beschikken die ervoor nodig zijn.

Allereerst zijn er vogels nodig. In vroegere jaren ging je naar de jaarlijkse valkenmarkt in Valkenswaard en kocht je wat je nodig had. Zelfs als je het nu betalen kon, zijn ze niet meer te koop. Wan-

neer aan de wettelijke bepalingen voldaan is (Vogelwet 1936) moeten wij het dus van de medewerking hebben van vogelkenners, vogelvangers, jachtopzieners en grondeigenaren.

Direct daarop komt de huisvesting. Hokken met gaas er voor zijn onbruikbaar: om de vogels niet te beschadigen moeten zij op een ruim grasveld vastgezet kunnen worden. 's Zomers, wanneer de jachtvogels ruien (muiten zeiden en zeggen de valkeniers) moet een geschikt muithuis ter beschikking staan.

Dan hun uitmonstering: schoenen, dralen, langvetters, blokken, bellen, huiven en handschoenen zijn niet zo maar te koop: zelf maken is de beste oplossing.

Verder hun voer, aas zeiden en zeggen de valkeniers. De slager? Op den duur ongezond, dus weer moeten jagers, kippenfokkers en duivenhouders ons helpen met hun overschot.

Wij willen onze vogels liefst gebruiken in samenwerking met honden, spaniels of Heidewachtels onder de havik, staande honden onder de slechtvalk. Ook die moeten wij zelf africhten, want de eisen die aan een vogelhond gesteld worden zijn anders dan bij de jacht met het geweer.

En wáár zullen we onze vogels africhten? Een geschikt terrein, dat op een jachtveld lijkt, is beslist noodzakelijk. De medewerking van een grondeigenaar is daarvoor wel te krijgen, maar dan komt het jagen. Het is U wel bekend welk gedrang - ook financieel - er bij jachtverpachtingen voorkomt en als U dan bedenkt dat bij ons het geslagen wild in geen verhouding staat tot de moeite die de africhting kost, dan voelt U wel dat geen particulier een veld kan pachten om er alleen met vogels te jagen.

Ook hier dus weer samenwerking en medewerking van anderen. Gelukkig heeft het 't Valkeniersverbond nooit aan medewerking ontbroken. Tegen alle scepsis van jagers en vogelbeschermers in, heeft allereerst Professor A.E.H. Swaen ons met heel zijn rijke ervaring en invloed als Erevoorzitter gediend. Hij was Voorzitter van de Nederlandse Vereniging tot

Bescherming van Vogels, internationaal bekend kenner van de geschiedenis der valkerij en Erelied van de British Falconers' Club. In zijn eigen kring een dus soms onbegrepen combinatie, maar zijn militante geest vond juist in zulke tegenstellingen plezier en de oplossing. Na zijn overlijden was het Jhr. W.H. de Beaufort die zijn werk voortzette en ons introduceerde in de kringen van jagers en natuurbeschermers. Het resultaat hiervan is dat het Valkeniersverbond nu beschikt over een volledig ingerichte valkeniersshut op De Hoge Veluwe temidden van 400 ha jachtveld waarin (vóór de myxomatose) voldoende konijnen voorkwamen voor de haviken en genoeg kraaien om de slechtvalken redelijk bezig te houden.

En door dit alles kan het dus gebeuren, dat een eenzame wandelaar of fietser in ons nationale park plotseling een konijn zijn pad kan zien kruisen, achtervolgd door een havik op topsnelheid, met daar weer achter een hardlopende valkenier. Want wij kunnen onze vogels niet leren apporteren: U weet dat geen enkele dressuur een dier een eigenschap kan geven, die er van nature niet inzit.

Daarom willen wij bij het einde van de vlucht zo mogelijk aanwezig zijn. Slaat de havik zijn prooi, dan doodt hij die snel met zijn geweldige klauwen en begint - meestal op de schouder - een plek kaal te plukken. Wij gaan dan naar hem toe, en daar ook de havik de menselijke eigenschappen bezit liever lui dan moe te zijn, bieden wij hem op listige wijze een stukje rauw vlees aan, waarna wij het konijn stiekem wegmoffelen. Want natuurlijk mag voor de vogel de nadering van de baas niet vergezeld gaan van de wetenschap: daar komt hij mijn prooi afnemen. Integendeel: voor hem betekent die komst hulp bij een noodzakelijk karwei. Waarom hun prooi dan zo gauw op is, snappen ze eenvoudig niet.

Slaat de vogel niet - en een konijn dat zijn terrein op zijn duimpje kent heeft een prachtkans te ontsnappen - dan zet hij zich in de eerste de beste boom en moet dan door de valkenier op de handschoen of op de loer teruggeroepen worden.

De loer is een kunstprooi, bij de havik meestal een opgestopt konijnvel, waarop de vogel terugkeert na een mislukte jacht en waarop hij weer een beloning krijgt. Iemand een loer draaien stamt beslist uit de valkenierstaal.

De klassieke jachtwijze met valken - de hoge vlucht op reigers, wouwen en roeken - die te paard gevolgd moest worden (er is in de literatuur een reigerjacht te vinden over achttien kilometer!) is nu door prikkeldraad, snelverkeerswegen en kanalen in West-Europa onmogelijk geworden. Gelukkig is het mogelijk de valken af te richten als aanwachter: de valk stijgt boven de zoekende staande hond, vaak tot tachtig meter en blijft daarkleine cirkels beschrijven. Als de hond voorstaat, moet de valkenier op het juiste moment de patrijzen doen springen, de valk sluit dan de vleugels en slaat met één slag van de gebalde hand een patrijs uit de lucht, om daar in een spiraalvlucht op neer te strijken. Een fascinerende maar uiterst moeilijke jachtwijze, die een hechte samenwerking tussen hond, valkenier en valk nodig maakt.

Iedereen die zich geroepen voelt, met vogels te gaan jagen, moet zich realiseren dat de intelligentie van jachtvogels ver onder die van de hond en het paard blijft. Geweld snappen ze eenvoudig niet, zij worden geregeerd via de krop. En dat maakt de africhting voor elke vogel verschillend: nooit heeft een te vette atleet een wedstrijd gewonnen maar een slappe eerst recht niet. En onze vogels vechten elke vlucht een verbeterd wedstrijd uit met een tegenstander die ook in topvorm is. Voor zich zelf hebben zij aan één prooi per dag ruim voldoende en daar in de natuur niemand zijn levensonderhoud cadeau krijgt moeten zij voor die ene prooi hard werken. De valkenier is daarbij niets meer dan een hulpje van de vogel. Voeg daarbij, dat de vrije tijd van de moderne mens zeer beperkt is, dat men op zondag in ons land niet jagen mag, en men kan begrijpen dat een paar dozijn konijnen per seizoen en een tiental kraaien een prachtig resultaat vormen.

G.A.v.N.

Eigenlijk twee vogelexcursies, want door "ergens" een misverstand zijn er op de 17de en op de 24ste deelnemers voor de excursie op de Koperen Kop gekomen.

De eersten, die ondanks het slechte weer al om 10 uur, samen met wandelaars van de A.N.W.B. op de Koperen Kop zaten, boften enorm dat de heer Klein er ook was en er met een beetje vertraging toch nog naar vogels geluisterd kon worden.

De excuses van het bestuur voor dit misverstand. Op de 24ste was er grote animo; eveneens om 10 uur zaten in de Koperen Kop alle tafeltjes vol met ongeveer 200 deelnemers.

De heer Kramer leidde de voordracht van de heer Klein in.

Al gauw werd het boeiend door alle verhalen, die werden verteld, o.a. over de vogelbescherming, die niet zo eenvoudig is, omdat die weer nieuwe problemen veroorzaakt, zoals b.v. op Meyendel, waar nu te veel meeuwen rondvliegen en de kleine vogels verdwijnen. Een natuurlijk evenwicht is eigenlijk ideaal, maar de mens heeft al zo veel ingegrepen, dat het niet meer voorkomt. Vooral de roofvogels hebben het moeilijk, nu muizen en ratten met gif verdelgd worden. Ook het gif in insecticiden en kunstmest is de oorzaak van verlies van vele vogels.

Voordat we naar het bandje gingen luisteren, vertelde de heer Klein nog over de zang van de vogels, die het meest klinkt in de broedtijd, want ze gebruiken hun zang om aan hun soortgenoten te vertellen, dat waar zij nu zingen, hun gebied is, dat ze nodig hebben voor voedsel voor hun wijfje en jongen. En als er eentje over de grens komt, wordt er hevig gevochten, maar wij vinden dat zingen maar machtig mooi.

Het is niet alleen zingen, maar b.v. de specht geeft een soort lachend geluid en roffelt met zijn snavel tegen het hout, een geluid dat iedereen wel

eens gehoord heeft, als hij door een bos wandelt. En de vinken "slaan" in afwisseling met hun zingen.

In de Harz wordt wel een wedstrijd gehouden in het zingen van vinken, die ze in kooitjes zetten en dicht bij elkaar brengen. De vinken denken dan dat hun terrein bedreigd wordt en zingen om het hardst, totdat de kooitjes uit elkaar gezet worden en het zingen minder wordt en ze denken dat hun terrein vrij is.

En zo vertelt de heer Klein maar voort over tjiftjaf en fitis, die half maart al verschijnen en de nachtegaal die half april komt; de laatste is de wiewaal in mei, die zich moet haasten, want in augustus moet hij al weer vertrekken naar warmere landen.

Op het bandje hoorden we heel mooi het winterkoningje, de merel, de zanglijster, de grote lijster en de spechten en de nachtegaal.

Voordat we naar buiten gingen, vroeg de heer Kramer of er vrijwilligers waren, die zich sterk genoeg voelden om leiding te geven aan een groepje, want er waren te veel mensen voor de heer Klein alleen. Tot onze vreugde waren er drie heren, die dat wilden doen en zo hebben we nog heerlijk anderhalf uur rondgelopen en van allerlei gezien, onder deskundige leiding.

Hiervoor veel dank aan: de heer J. Brederveld - leraar biologie in Den Haag -, aan de heer Henk Breeman - vierdejaars student in de biologie in Amsterdam - en de heer J. van der Berg - bedrijfsleider in de kurkfabriek in Beekbergen.

We hopen, dat als het deze heren net zo goed bevallen is als ons, zij en anderen op deze manier onze excursies nog eens willen helpen.

Leuk om nog te vermelden is dat er een Frans echtpaar was, dat met de originele Engelse uitgave van het boek van Kist deze dag met plezier meemaakte. En dan mag ik als slot wel uit naam van alle deelnemers de heer Klein heel, heel hartelijk bedanken voor alle moeite die hij genomen heeft en alle plezier dat hij ons gegeven heeft.

E.H.P.-K.

ROOD ZAND

Het merkwaardige rode zand dat o.a. in de omgeving van Stroe, Kootwijk en Otterlo aan de oppervlakte voorkomt, is vaak bestudeerd. Over het ontstaan zijn verschillende theorieën opgebouwd: asbemesting door praehistorische bewoners, de invloed van grondwater en houtskoolbranderij; of de geleerden het er thans over eens zijn is mij niet bekend.

Op de H.V. is bijzonder mooi rood zand te vinden in de Oude Kweek, even ten noorden van het Otterlose hek terwijl het pleksgewijs valt aan te treffen in het westelijk deel van het Otterlose zand, in het Rieselo en in het noordelijk deel van de Flijmen.

Enige tijd geleden ontdekte ik een nieuwe vindplaats beneden in Siberië. Hoewel het maar twee kleine plekjes bleken te zijn, leek me de vondst, zo ver ten oosten van de bekende vindplaatsen, interessant; wie er belang in stelt wil ik de plaats met genoegen wijzen.

MESTKEVERS

U vraagt zich wellicht af hoe ik dat rode zand onder het bodemdek van korstmossen wist te vinden en mogelijk hebt u reeds gedacht aan een kunststukje met de wichelroede.

Het was veel eenvoudiger en iedereen kan dergelijke ontdekkingen doen door te letten op de grondmonstertjes die kevers, in het bijzonder de blauwzwarte mestkevers, op het vegetatiedek deponeren.

De wijfjes van de diverse mestkeversoorten graven met de rustige vastberadenheid die hun genus eigen is, vrij diepe gangen. Daarin brengen ze een brokje mest waarop een eitje wordt gelegd. U merkt het: letten op de mestkevers geeft verpozing van het rustige soort en brengt ons ertoe gelijktijdig wat te doen aan bodemkunde en biologie.

DE GROTE WOLFSKLAUW

Toen we van 't najaar op de Kemperberg doende wa-

ren met hout meten wees boswachter Van de Jagt mij een groeiplaats van *Lycopodium clavatum*, de grote wolfsklauw. Het was een mooie plek midden op een boswegje en ik was er nogal verheugd over want ik heb de indruk dat de grote *Lycopodium* op de H.V. terug loopt. Een jaar of vijftien geleden stond er zoveel van dat spul dat we tegenkerstmis best wat groene slingers voor versieringsdoeleinden durfden te benutten, hetgeen ik nu niet graag meer zou doen, noch aanbevelen. Van één plek verdween de soort na het grondig omwoelen door wilde zwijnen en twee andere groeiplaatsen gingen verloren na het uitvoeren van onderplantingen; een aanwijzing dat deze soort hier niet op is gesteld.

De grote wolfsklauw heeft een voorkeur voor licht beschaduwde, vrij droge plaatsen, zoals onder oud dennenbos. Het ontdekken van de slangachtig over de grond liggende takken van deze sporenplant is een kleine sensatie; kijk er eens naar uit.

FRISLINGEN

Een kleine gebeurtenis van verleden jaar (6 mei). Ik lag achter een walletje, ergens in het centrum, en sloeg met interesse het gedrag van twee zeugen, elk met een aantal frislingen, gade. De moederdieren toonden zich jegens elkaar uitermate vijandig maar de jongen waren kennelijk nog niet doordrongen van de blijkbaar bestaande vete en wriemelden door elkaar, zodat ik mij afvroeg of elke zeug achteraf haar eigen kroost mee zou weten te krijgen. Toen opeens links van mij een krachtige grauw klonk, vond ik het raadzaam mijn observatie even te onderbreken om poolshoogte te nemen. Op acht meter afstand stak een imposant zwijn zijn kop door het prunuslover, kwam een paar meter nader, snoof en snauwde op de gebruikelijke wijze en keerde zich toen om. Onder de prunus begon het te bewegen en even later blies deze zeug de aftocht gevolgd door ettelijke piepjonge frislingen. Toen verwijderden ook de twee eerstgenoemde zeugen zich elk met een toom. En helemaal niet bang met al dat gewemel van wilde varkens om me heen? Luister, ik lag vlak bij een goed betakte berk, waar ik, zo nodig, best in had kunnen komen; mijn nooduitgang, zo te zeggen.

A. Langenbach.

Het was mijn eerste "echte" tocht naar de Hoge Veluwe. Helemaal de eerste tocht was het niet, want al eerder had ik een ANWB-wandeling meegemaakt - een kennismaking, die naar méér smaakte. Maar leuke ontmoetingen met de dierenwereld had ik toen alleen maar gehad, toen ik een slippertje maakte naar de Deelense Was. Een rosse Woelmuis maakte buitelingrechtsonkeert, toen we elkaar op het pad tegenkwamen. In het meertje zwom een aantal mooie eendjes - als een gesloten groepje in het wijde landschap. Een kennis, die in de buurt logeerde, had ze daar dikwijls gezien; zij had ze zelfs geschilderd.

Toen ik een eigen tocht wilde maken en door de bossen van Wolfheze naar Nieuw Reemst was gewandeld, was de wildbaan juist gesloten. Alleen door ervaring wordt men wijs! Maar de nogal verlaten asfaltweg bood gelegenheid om evengoed te genieten van het landschap van het Oudreemster Veld en de nevelige verten, waarin telkens weer andere bosranden opdoken. Na natuurlijk een bezoek aan het Museum, volgde bij Generaal De Wet een ontmoeting met de dierenwereld: een wilde zwijnenfamilie op door-tocht! Een indrukwekkende grote beer voorop, de anderen wroetend en stoeiend, met de slag tanden in elkaar hakend, er achteraan. Wat een gezellig bedrijf om naar te kijken!

Maar nu over de eerste echte tocht. Na een lange omzwerving was ik aan de Deelense kant terecht gekomen en wilde op de rand van de stuwwal mijn boterhammetje opeten. Voor me, in de diepte lag een heel klein meertje, blauw onder de hemel. Daarachter de bruine hei. In het hoge gras beneden mij lagen een paar kromme stukken hout. "Heeft hier soms bos gestaan?"

Kwam het van het ritselende boterhampapier? Ineens begon zo'n stuk hout te bewegen en tot mijn verbazing kwam er een Moeflonschaap omhoog. Even verderop gebeurde hetzelfde. Blijkbaar was ik midden

in een Moeflonfamilie-incognito terecht gekomen. Doodbedoord wandelden ze naar de andere kant van het meertje en bleven daar naar me staan kijken. En ik naar hen! Het was mijn eerste ontmoeting met deze wilde schapen.

Toen het pad af over de hei. Mul zand, voetstapen, karresporen. Maar tussen de heuvels was het soms heel modderig. Zelfs moest ik een keer op mijn sandalen door een vennetje lopen om het pad te houden. Maar wat geeft dat, als de Zonnedaauw rondom groeit en de hemel blauw in het water spiegelt? Toen weer een ander pad, dat iets beter was. En daar wachtte me weer een verrassing: tussen de glooiende heuvels door zag ik, heel ver weg, een paar herten. Door de kijker bleek het een hele kudde te zijn, die bij een plasje aan het grazen was. Een troepje Moeflons lag er achter. En daarachter, in de verte, het buitenraster en - wat een enig gezicht! - een file stilstaande auto's en een heleboel kijkende mensen, veel dichterbij de herten dan ik.

Om op het volgende zijpad te komen, dat me naar een hoofdweg zou brengen, moest ik tamelijk dicht bij de kudde komen. Zouden ze me zien? Een tijdlang ging het goed. Maar toen gingen een paar hinden aandachtig mijn kant op kijken. Ik dook in de hei. Ze graasden weer verder. Voorzichtig, gebukt, liep ik verder. In mijn grauwe windjak zou ik niet zo erg opvallen. Een paar keer moest ik weer duiken, omdat er een paar mijn kant op stonden te kijken. Zo haalde ik het zijpad en, soms achter een heuveltje aan hun gezicht onttrokken, soms gebukt tussen de hei, kwam ik een flink eind uit de buurt. Nu zouden ze zich wel niets meer van me aantrekken en ik zette de sokken erin, want de bushalte was nog vele kilometers ver.

Maar of ze me nu toch gezien hadden, of er de "lucht" van gekregen, of dat er een andere aanleiding was? De hele kudde komt geleidelijk in beweging en langzaam, soms nog even wat grazend, gaat de hele troep de andere kant op, over de heuvels en uit het gezicht.

Ook deze verrassing was iets heel nieuws voor mij, een soort oer-belevenis. De Spaanse filosoof Ortega y Gasset zegt in zijn beschouwingen "Ueber die Jagd" (Roro 42), dat ieder mens in de diepte van zijn ziel een jagers-instinct heeft. Maar dat kan ik toch niet opvatten zoals hij. Voor mij is het wild "geschoten", als ik ze lange tijd achtereen met de kijker, of nog liever direct, heb kunnen bespieden in hun gewone doen.

M.J.A.B.

" V R I E N D E N " S C H R I J V E N . . .

De Lenteschouw 1965 heeft mij aangemoedigd om naar de pen te grijpen.

Onder het hoofd "Hoe krijgen wij de Schouw vol" komt tot uitdrukking, dat de Schouw een contactorgaan dient te zijn; een geestelijk transportmiddel van kennis, voorlichting en waarneming. "Het mogen ook opmerkingen zijn", zo lees ik verder.

Welnu, gaarne stap ik op dat karretje om een eindje mee te rijden met mijn bagage, in de hoop dat tijdens de rit de discussie zal los komen.

Wanneer ik dan op verzoek mijn koffertje open, dan komt daar als eerste uit: de Herfstschouw van 1964, waarin het boek "Wild zien" van A. Langenbach en J.R.J. Planta wordt besproken.

Het hoofdstuk "Wildfotografie" uit dit boek geeft de redactie aanleiding op te merken dat zij met de "opwekking om wild te fotograferen minder ingenomen is". Immers, zo zegt de redactie:

1. wie wil en kan het geduld opbrengen om als fotograaf weidelijk te werk te gaan.
2. bovendien, er bestaan al talloze goede dia's en foto's.

Ziedaar mijn bagage waar ik nogal zwaar aan til, omdat ik meen het niet eens te moeten zijn met de z e argumentatie.

Laat ik, alvorens verder te gaan, wel even stellen, dat ik er volkomen mee instem, dat het wild steeds zo min mogelijk verontrust dient te worden.

Daaraan dient een ieder mede te werken en daarom ben ik ook blij met de sinds enige jaren gecreëerde rustgebieden voor het wild.

Het gaat mij vooral om de vraag of het juist is, dat het bestaan van vele goede opnamen ons ervan zou moeten weerhouden zelf nog opnamen te maken. Als wij deze vraag in zijn algemeenheid bevestigend zouden moeten beantwoorden, dan meen ik, dat een oproep in het Winternummer van de Schouw 1963 voor de werkgroep fotografie, waarin als onderwerpen o.a. wild met name wordt genoemd, daarmee in flagrante tegenspraak is. Dan zouden bovendien natuurminnende fotografen voortaan genoopt zijn hun lens uitsluitend op noviteiten te richten.

Neen, het fotograferen in de natuur wordt door een innerlijke drang gestimuleerd. Het is die geheimzinnige drang die de mens vanaf den beginne heeft gehad om de wereld om ons heen in afbeeldingen vast te leggen. Tekeningen op rotswanden getuigen daarvan. Men wordt door een schoonheid getroffen en beleeft deze al naar zijn persoonlijkheid of persoonlijke instelling. Daarvan wil men iets vastleggen, daarvan wil men iets meenemen.

Wanneer ik erop uitga om op de vochtige heide de schoonheid van de gentiaan vast te leggen op de plaat, dan ben ik mij ervan bewust, dat er reeds talloze afbeeldingen van bestaan. Maar het gaat mij dan om het zelf beleven en het persoonlijk interpreteren van schoonheid. Ook de bevrediging die ligt in de moeite welke men zich getroost om tot een resultaat te komen, dient men niet over het hoofd te zien.

Juist in deze tijd nu de natuurbescherming zich als een beklemmend vraagstuk aan ons opdringt, verdient de fotografie in de vrije natuur alle aandacht, mede omdat dit zo prachtig aansluit op de propaganda van het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie: geen planten plukken "Laat ons staan".

Ik ben het van harte eens met hetgeen Mevr. J.J. Hacke-Oudemans op blz. 11 van de Zomerschouw 1964 schrijft: "de rasechte natuurfotograaf schuwt geen moeite om zijn levende objecten in natuurlijke staat

te betrappen".

Nu ben ik helaas wèl genoodzaakt zekere moeiten te schuwen om de eenvoudige redenen, dat mijn fotohobby gepast moet worden in het raam van de vrijetijdsmogelijkheden. Maar wanneer ik mijn plaatje van het zandoogje op de dopheide projecteer, dan gaat er voor mij een wereld open en denk ik aan een moeizaam uur in de hete zon, dat onder aanmoediging van mijn zoontje tòch tot een resultaat leidde. Dat het wild een zeer grote aantrekkingskracht heeft op de fotograferende liefhebber, is aan geen twijfel onderhevig.

Jhr. W.H. de Beaufort zegt in de j.l. Winterschouw: "wie de Hoge Veluwe bezocht en herten zag! achtte zich rijk beloond en ons Nationale Park zou ontluisterd zijn indien zijn "levende have" ontbrak". Hoe moeilijk het is om tot een bevredigend resultaat te komen zal een ieder ervaren hebben die eens getracht heeft om in het Cultuurpark met zijn "teletoeter" reewild te verschalken.

Daarom is het m.i. ook volkomen juist dat de auteurs van "Wild zien", t.a.v. de wildfotografie, 3 eisen stellen:

1. goed fotograaf zijn;
2. een doelmatige technische uitrusting bezitten;
3. wildkenner zijn.

Die eisen zijn bepaald niet mis en ik ben blij dat deze zo uitdrukkelijk uit de doeken komen.

"Een lange moeitevolle weg zal moeten worden afgelegd" zo waarschuwen de schrijvers. Daar kan ik uit persoonlijke ervaring over meepraten.

Ook bij verdere lezing van "Wild zien" kan ik er niet uit distilleren wat de redactie van de Schouw wèl meent te zien: een opwekking zonder meer, om wild te gaan fotograferen.

Eerder het tegendeel; de inhoud zal meer afschrikken en voorselecteren dan aanmoedigen.

En is de gegeven gulden regel voor wildbespieders niet waard dat wij deze in een lijstje zetten?

Laten wij onze ogen er niet voor sluiten dat het verlangen bij velen, ja zeer velen, aanwezig is om wild te fotograferen; dat behoeft stellig niet

aangemoedigd te worden. In de praktijk zien wij maar al te vaak hoe ondoordacht en onbesuisd men probeert dit verlangen te honoreren "door er even dicht bij te komen voor een plaatje".

Laten wij niet vergeten dat de propaganda van de foto- en filmindustrie doorgaat, evenals de snelle aanwas van onze bevolking, ergo het bezoekersaantal op de Hoge Veluwe, en dat steeds meer middelen en mogelijkheden binnen het bereik van de massa komen.

Daarom is het m.i. goed te wijzen op de mogelijkheden en de moeilijkheden en op hetgeen werkelijk realiseerbaar is.

Overigens zal het de aandachtige lezer zijn opgevallen, dat de auteurs in hetzelfde hoofdstuk het bij velen gekoesterde verlangen naar grootwild "schieten", trachten om te buigen door de aandacht te vestigen op kleinwild en vogels (niet bij de nesten!).

Wellicht zult U zich afvragen: waarom zo uitvoerig op dit alles ingegaan?

Wel, omdat het een onderwerp is, waarmede wij in de nabije toekomst onherroepelijk steeds meer geconfronteerd zullen worden.

Een gedachtenwisseling hierover in de Vriendenkring lijkt mij zeker op zijn plaats.

L i t e r a t u u r :

H. Drechsler en K.H. Moll: Tierfotografie

Fotokinoverlag, Halle, 1964 (f 24,70)

A. Langenbach en J.R.J. Planta: Wild Zien

N.V. Roelofs van Goor, Amerstoort, 1964 (f 11,90)

G.K.C. van Tienhoven: Camerajacht op vogels en wild

2e druk - N.V. Focus, Haarlem, 1965 (f 9,50)

J.W.G. Wittkämper.

Antwoord van de redactie aan ons medelid de heer Wittkämper.

Zeer verheugd is de redactie dat aanstonds na de oproep "Hoe schrijven wij de Schouw vol" naar de pen is gegrepen. Het standpunt van het Dagelijks Bestuur van de Vereniging van Vrienden en van de redactie van de Schouw is:

fotograferen van wild op de Hoge Veluwe niet aanmoedigen, noch propageren. Dit heeft de voorzitter op de vergadering van 13 maart j.l. nog eens duidelijk uiteengezet. Juist het grote en toenemende aantal bezoekers op de Hoge Veluwe vormt al een probleem voor de noodzakelijke rust van het wild, dat in een andere positie verkeert dan in de Vrije Wildbaan.

Toen indertijd het echtpaar Kröller-Müller de gronden, die thans de Hoge Veluwe vormen, aankocht, stond hen een gesloten wildbaan voor ogen. Dit betekende dat de daar wonende mensen moesten verhuizen en dat het wild werd ingesloten binnen een raster. Beseft men wel welke verantwoordelijkheid men daarmee ten opzichte van het wild op zich neemt? Enerzijds is het wild beter beschermd tegen stroperij, loslopende honden, honger en dorst, anderzijds is het de eigen keuze van levensruimte kwijt. Natuurlijke verversing van het bloed kan niet plaatshebben, het staat bovendien bloot aan bekijks.

Dit vereist van de beheerders toezicht, bestudering, ingrijpen om de levende have op peil te houden. Dit geschiedt dan ook. M.a.w. het wild op de Hoge Veluwe moet met grote zorg omringd worden en daartoe behoort ook: rust.

Zeker, in de Schouw 1963 bij de oproep Werkgroep fotografie is wild genoemd, maar moest de ervaren natuurfotograaf de heer Van Tienhoven, die als leider van de Werkgroep zou optreden, daar nu bijzetten: weidelijk fotograferen liefst met telelenzen? Dat is toch vanzelfsprekend voor een werkgroep binnen de Vereniging van Vrienden. Het doel van de werkgroep moet immers zijn: fotomateriaal leveren voor aankleding van de toekomstige "Aanschouw", het wegwijs-museum. Welnu daarvoor zijn in de eerste plaats foto's nodig van objecten die nog niet of sporadisch zijn gefotografeerd, die bovendien artistiek en technisch verantwoord zijn - en die geen schade aan het object bezorgen. Het is toch duidelijk, dat het bestuur der Vereniging van Vrienden dit beperkte doel binnen de Hoge Veluwe kan nastreven en tegelijkertijd p r o - p a g a n d a voor het fotograferen van wild op hetzelfde terrein in het algemeen afwijst en mooie foto's van andere objecten hartelijk toejuicht.

Red.

MUSEUM NIEUWS

TENTOONSTELLINGEN:

8 mei - 18 juli Beeldhouwwerken en Tekeningen van Barbara Hepworth - in en om het Rietveldpaviljoen.

CONCERTEN:

29 mei Jan Polasdek, cello en Gerard van Blerk, piano - Boccherini, Brahms en Debussy.

26 juni Nederlands Strijkkwartet o.l.v. Nap de Klijn - Pijper, Bartók, Van Baaren (100ste museumconcert).

Er zijn voor de concerten nog losse plaatsen verkrijgbaar. Telefonische opgave bij de administratie is mogelijk (08382 - 241).

In augustus en september zal nog een tweede tentoonstelling worden gehouden, waarschijnlijk van enkele Belgische kunstenaars.

E.J.

BOEKBESPREKING

FRANK WENZEL en RINKE TOLMAN
"Sprookjesvogel Wespandief"

Een prachtig boek met fantastisch mooie kleurenfoto's over het leven van deze merkwaardige vogel, die bijna het hele jaar in tropisch Afrika leeft, maar enkele maanden in noordelijke landen broedt en zijn jongen groot brengt.

De Deense fotograaf Wenzel bracht in 1959-'60 meer dan 1000 uren in schuilhutten door en legde zijn waarnemingen van 6 verschillende nesten en de ontwikkeling van de jongen vast in unieke foto's. Voor de Hollandse uitgave (Kosmos, A'dam) schreef Rinke Tolman de tekst.

Voor natuurliefhebbers is de prijs van f 14,50 zeker niet te hoog voor dit zeer interessante boek met unieke foto's en boeiende tekst.

De valkeniers willen we ook nog even opmerkzaam maken op een Engels boek van Robert Murphy: "Varda, the flight of a falcon", uitg. Cassell, London, 21 sh. Het is het levensverhaal van een wilde valk, die van Canada naar het Zuiden trekt, zijn contact met mensen, en later weer het vrije leven.

Rachel Carson (van "Silent spring" (dode lente)) zegt van dit boek o.a. "een prachtig boek, een aangrijpend verhaal van een vrij wild schepsel, in een wereld, die snel zijn wilde natuurleven aan 't verliezen is".

I.K.M.

GEMEENTE VERVOERBEDRIJF ARNHEM

DIENSTREGELING BUSSEN naar het Nationale Park "De Hoge Veluwe"

Dagelijks van zondag 13 juni t/m zondag 5 september 1965

Arnhem (busstation)	V	10.00	'11.00	12.00	14.00	'15.00	16.00	'17.00
Rijksmuseum Kröller-Müller	V	10.35	'11.35	12.35	14.35	'15.35	16.35	'17.35
De Koperen Kop	V	10.40	'11.40	12.40	14.40	'15.40	16.40	'17.40
Jachtslot St. Hubertus	V	10.50	'11.50	12.50	14.50	'15.50	16.50	'17.50
De Koperen Kop	A	11.00	'12.00	13.00	15.00	'16.00	17.00	'18.00
De Koperen Kop	V	11.10	'12.10	13.10	15.10	'16.10	17.10	'18.10
Rijksmuseum Kröller-Müller	V	11.12	'12.12	13.12	15.12	'16.12	17.12	'18.12
Arnhem (busstation)	A	11.50	'12.50	13.50	15.50	'16.50	17.50	'18.50

31 ' = niet van 13 juni t/m 17 juli

V = vertrektijd; A = aankomsttijd

